

UTICAJ VARIRANJA PERIODA REPRODUKCIONOG CIKLUSA KRMAČA NA EKONOMIČNOST PROIZVODNJE PRASADI¹

Gordana Vukelić, Milica Petrović²

Sadržaj: U radu je ispitivana ekonomičnost proizvodnje prasadi u zavisnosti od ukupnih godišnjih troškova držanja krmača koji se razlikuje po periodima reproduktionog ciklusa. Ispitivanje se odnosi na utvrđivanje cene koštanja hranidbenog dana po živorodenom i odgajenom prasetu u uslovima različitog vremena trajanja neproduktivnog perioda u reproduktionom ciklusu. Ekonomičnost podrazumeva dobro izvedenu tehnologiju proizvodnje sa efektima proizvodnje - prasadi, koji donose dobit.

Ključne reči: proizvodnja, krmača, prasadi, ekonomičnost, cena koštanja, troškovi, prihodi.

Uvod

Osnovni činilac ekonomičnosti proizvodnje krmača je broj proizvedenih prasadi po krmači godišnje. Istovremeno, godišnja produktivnost krmača određuje i veličina legla i broj prašenja po krmači u toku godine. Povećanjem jednog od parametra, utiče se na povećanje godišnje produktivnosti krmača i na ekonomičnost proizvodnje prasadi (Kovač i Šalehar, 1995; Petrović i sar., 1998).

Brže i jednostavnije se može povećati broj prašenja po krmači, nego veličina legla pri zalučanju. Ovo povećanje ostvaruje direktno povećanje ekonomičnosti kroz smanjenje broja dana neproduktivnog perioda reproduktionog ciklusa (Rodić, 1997; Šalehar i Kovač, 1985; Vukelić i Petrović, 1991).

Sa ekonomskog stanovišta, važan činilac su i troškovi, odnosno visina učinjenih troškova po hranidbenom danu (Vukelić, 1994).

Materijal i metod rada

Podaci za istraživanje prikupljeni su sa farme svinja koja se nalazi u jednom tipičnom poljoprivrednom preduzeću. Period istraživanja obuhvata period od dve godine sa planskim i ostvarenim činiocima proizvodnje.

¹ Originalni naučni rad – original scientific paper

² Dr Gordana Vukelić, docent, Dr Milica Petrović, redovni profesor, Poljoprivredni fakultet, Beograd-Zemun

U postupku istraživanja pošlo se od konkretnih podataka u posmatranim periodima. Evidencijom i analizom naturalnih i vrednosno iskazanih činilaca proizvodnje utvrđena su ukupna ulaganja u krmače u toku godine. Tu su obuhvaćeni troškovi ishrane, nege, smeštaja, oscmenjavanja (pripuštanja), zdravstvene zaštite, amortizacije plotkinja, opreme i ostali troškovi. Na osnovu tako utvrđenih ukupnih ulaganja na godišnjem nivou i na osnovu broja hranidbenih dana ostvarenih u istom periodu, dolazimo do cene koštanja hranidbenog dana.

Reprodukcioni ciklus podrazumeva interval između dva prašenja, koji izračunavamo za sve krmače u proseku. Kada se pomnoži cena koštanja jednog hranidbenog dana sa brojem dana trajanja reprodukcionog ciklusa, dobijamo ukupne troškove učinjene - ostvarene u reprodukcionom ciklusu. Tako utvrđene ukupne troškove delimo sa brojem ukupno rođene prasadi, ili sa masom legla pri odbijanju ili sa brojem odgajene prasadi i dobićemo cenu koštanja živorođenog praseta, cenu koštanja jedinice mase legla pri odbijanju i cenu koštanja odgajenog praseta.

Istraživanje polazi od pretpostavljenih (planskih) i konkretnih (ostvarenih) rezultata linije proizvodnje krmače. Efekat linije proizvodnji krmača su prasadi, ti efekti su proizvodna baza za ostale faze proizvodnji u stočarstvu. Proizvodnja krmača ima uticaja na rezultate narednih reprodukcioničkih ciklusa, na rezultat proizvodnji i ti efekti čine polaznu osnovu naredne faze proizvodnje.

Troškovi, tehnologiju proizvodnje i efekti proizvodnje dovode se u korelaciju sa primenjenom tehnologijom, koja deluje na visinu troškova i na rezultat proizvodnje a on se iskazuje stepenom ekonomičnosti. Ovaj ekonomski pokazatelj daje tvrdnju da li proizvodnja ima ekonomsku opravdanost ili ne, odnosno da li ostvaruje dobit ili ne.

Rezultati istraživanja i diskusija

Na osnovu dobijenih podataka iz proizvodnje krmača, prasadi, tova i priplodnih nerastova dobijene su različite veličine koeficijenata ekonomičnosti. Značaj proizvodnje krmača ima uticaja na ostale faze u svinjarskoj proizvodnji, a posebno na fazu odgajivanja prasadi. Stepem ekonomičnosti faza proizvodnji i svinjarstvu prikazan je za dva perioda (dve godine) na osnovu planskih i ostvarenih podataka.

Tabela 1. Variranje planskog stepena ekonomičnosti proizvodnje po fazama

Table 1. Variation of the planned level of economical efficiency of production according to phases

I period/first period				
Faze proizvodnje/ Production phase	Krmače/sows	Prasad/piglets	Tov/fattening	Pripl. Nerastovi/ boars for breeding
Ekonomičnost/ Economical efficiency (Ekp _I)	1,098	2,416	1,832	1,090
II period/second period				
Ekonomičnost/ Economical efficiency (Ekp _{II})	1,105	2,503	1,941	1,016

Ekp_I i Ekp_{II} - računati su na osnovu planskih, očekivanih podataka po fazama proizvodnje
 Ekp_I i Ekp_{II} - calculated based on planned, expected data on production according to phases

Tabela 2. Variranje ostvarenog stepena ekonomičnosti proizvodnje po fazama
 Table 2. Variation of the realised level of economical efficiency of production according to phases

I period/first period				
Faze proizvodnje/ Production phase	Krmače/sows	Prasad/piglets	Tov/fattening	Pripl. Nerastovi/ boars for breeding
Ekonomičnost/ Economical efficiency (Eko _I)	1,120	3,071	3,021	-
II period/second period				
Ekonomičnost/ Economical efficiency (Eko _{II})	1,320	3,263	2,143	2,652

Eko_I i Eko_{II} - računati su na osnovu ostvarenih, konkretnih podataka po fazama proizvodnje
 Ekp_I i Ekp_{II} - calculated based on realised, concrete data on production according to phases

Posmatrani planski period, u obe posmatrane godine očekuje povoljan stepen ekonomičnosti u svim fazama svinjarske proizvodnje. Činioci proizvodnje sa efektima proizvodnje daju društvenu verifikovanu ekonomičnost (dobija se iz odnosa efekata - prihoda iz proizvodnje i ukupnih ulaganja u proizvodnju). Pored navedenih faktora proizvodnje koji utiču na stepen ekonomičnosti u reprodukciji (broj dana trajanja reproduktivnog ciklusa, veličine legla), uticaj ima i disparitet cena između činioca proizvodnje. Disparitet cena javlja se u odnosu cena stočne hrane i jedinice gotovog proizvoda. Rezultati stepena ekonomičnosti su iznad 1 u posmatranim fazama proizvodnje. Značajno je da faza proizvodnje prasadi ima predviđenu najveću ekonomičnost (2,416 u prvom periodu i 2,503 u drugom periodu), zatim sledi tov, proizvodnja krmača i potom proizvodnja priplodnih nerastova. Faza proizvodnje krmača ostvaruje ekonomičnost iznad 1 i daje dobru osnovu narednoj fazi proizvodnje.

Stepeni ekonomičnosti proizvodnje ispitivani na konkretnim podacima imaju isti redosled koji je bio u očekivanoj, planskoj varijanti. Prema visini ekonomičnosti prva je faza proizvodnje prasadi, slede faze tova, proizvodnje krmača i priplodnih nerastova. Rezultati ekonomičnosti proizvodnje prasadi su veći u prvom i drugom periodu nego što su bili očekivani. Istovremeno, faza proizvodnje krmača ostvaruje veću ekonomičnost od planirane u oba posmatrana perioda. Faza tova u prvom periodu ostvaruje veću ekonomičnost nego u drugom, ali je u oba perioda veća od očekivanih vrednosti. Ostvareni stepen ekonomičnosti je veći u prvom periodu, tako što je ostvarena 3,021 a planirana 1,832, u drugom periodu je razlika manja, planirana je 1,941 a ostvarena je 2,143.

Proizvodnja priplodnih nerastova u planskom obračunu ostvaruje ekonomičnost u prvom periodu 1,090 a u drugom 1,016. U konkretnoj proizvodnji prvi period nema ostvarenu ekonomičnost, ulaganja nisu pokrivena prilivima, dok drugi period ostvaruje visoku ekonomičnost (2,652).

Rezultati potvrđuju da je posmatrana proizvodnja ekonomski opravdana, što potvrđuje njen stepen ekonomičnosti u svim fazama proizvodnje, jer daje veće vrednosti od jedinične.

Zaključak

Ekonomičnost proizvodnje u svinjarstvu u direktnoj je zavisnosti od ostvarenog stepena ekonomičnosti proizvodnje po fazama (nosiocima). Na efekte proizvodnje krmača utiče dužina reproduktionog ciklusa, odnosno trajanje faze neproduktivnog perioda kao negativnog faktora i broj oprasanih, zalučenih prasadi kao pozitivni faktor. Ovi faktori opredeljuju visinu ukupnih ulaganja i priliva preko efekata proizvodnje (oprasene, odgajene prasadi). Ekonomičnost po fazama proizvodnje ostvarena je iznad jedinične vrednosti i postignut je dobar odnos između ekonomičnosti proizvodnje krmača i proizvodnje prasadi.

INFLUENCE OF THE VARIATION OF THE REPRODUCTION CYCLE PERIOD OF SOWS ON ECONOMICAL EFFICIENCY OF PIGLET PRODUCTION

Gordana Vukelić, Milica Petrović

Summary

In this paper, economic efficiency of the piglet production depending on the total annual cost of sow keeping varying per reproduction cycle was investigated. Investigation refers to the determination of the cost of feeding day per live born and reared piglet in conditions of different duration of nonreproductive period in reproduction cycle. Economical efficiency includes good production technology with production result – piglet that enables profit.

Key words: production, sow, piglets, economical efficiency, cost, expenses, profit.

Literatura

1. KOVAČ MILENA, ŠALEHAR A. (1995): Produktivne i neproduktivne faze u proizvodnom periodu krmače, *Agrosaznanje*, 3, 96-100.
2. PETROVIĆ MILICA, TEODOROVIĆ M, RADOJKOVIĆ M, KOSOVAC OLGA (1998): Determinacija faktora koji utiču na variranje reproduktivnih osobina krmača. *Savremena poljoprivreda*, 47, 5-6, 121-126.
3. RODIĆ JOVAN (1997): Teorija i analiza bilansa, *Privrednik*, Beograd
4. ŠALEHAR A, KOVAČ MILENA (1985): Neka biološka i ekonomska gledišta razmnožavanja svinja, *Stočarstvo*, 39, 3-4, 109-123.
5. VUKELIĆ GORDANA, MILICA PETROVIĆ (1991): Utvrđivanje ekonomičnosti proizvodnje prasadi kod nazimica i krmača, *Poljoprivredni fakultet, Zbornik radova*, 139-150.
6. VUKELIĆ GORDANA (1994): Analiza finansijskog rezultata i finansijskog položaja društvenog preduzeća "Poljoprivreda", *Ekonomika poljoprivrede* 7,8,9